

Citizenship behaviors of youth in Suan Sunandha Rajabhat University

พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

รสสุคนธ์ มกรมณี

Abstract

This is a descriptive research aimed to study citizenship behaviors of youth in Suan Sunandha Rajabhat University. Research questions include 1) How youth perform citizenship behaviors? 2) Do female and male youth perform citizenship behaviors differently? 3) Do pupil and student youth perform citizenship behaviors differently? Samples comprise 10 pupil/student affairs administrators, 90 youth leaders, 480 students, and 89 pupils in the first semester of academic year 2011. Research instruments comprise interview forms, evaluation forms, and questionnaires. Collected data are analyzed via descriptive statistics and inferential statistics, t-test at significant level .05. Results yield: 1) Youth perform citizenship behaviors once in a while, which respectively are respect of diversity, respect of rules-laws, respect the rights of others, social responsibility, respect principle of equity, and having liberty-independent. Therewith, youth have never significantly involved any social organizations. 2) Female and male youth perform no differences of citizenship

behaviors and both have never participated in social organizations. Hence, the female youth significantly show respect of rules-laws more than the male youth. 3) Pupil and student youth perform no differences, once in a while, of citizenship behaviors. Both have never significantly participated in social organizations. However, the pupil significantly shows having liberty-independent, respect of rules-laws, and social responsibility more than the student.

Keywords: citizenship, civic education, youth behavior, civics

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คำถามการวิจัยประกอบด้วย 1) เยาวชนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเพียงใด 2) เยาวชนหญิงและเยาวชนชายมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และ 3) เยาวชนนักเรียนและเยาวชนนักศึกษา มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารที่รับผิดชอบกิจการนักเรียน นักศึกษา 10 คน ผู้นำเยาวชน 90 คน นักศึกษา 480 คน และนักเรียน 89 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินและแบบสอบถาม ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง t-test ที่ระดับนัยสำคัญ

รสสุคนธ์ มกรมณี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

โทรศัพท์ 021601060 มือถือ 0815865670

E-mail: makaramani@yahoo.com

ศุภานัน ลิขิตเลิศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

โทรศัพท์ 021601060 มือถือ 0815865670

E-mail: makaramani@yahoo.com

.05 ผลการวิจัยพบว่า 1) เยาวชนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองปรากฏเป็นบางครั้ง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ เคารพความแตกต่าง เคารพกฎกติกา-เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม เคารพหลักความเสมอภาค มีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ ทั้งนี้เยาวชนไม่เคยมีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญ 2) เยาวชนหญิงกับเยาวชนชายมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และไม่มีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เยาวชนหญิงมีพฤติกรรมเคารพกฎกติกา-เคารพกฎหมายมากกว่าเยาวชนชายอย่างมีนัยสำคัญ 3) เยาวชนนักเรียนกับเยาวชนนักศึกษา มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยมีปรากฏเป็นบางครั้งเช่นเดียวกัน และไม่มีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม นักเรียนปรากฏพฤติกรรมที่แสดงว่ามีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ เคารพกติกา-เคารพกฎหมาย และรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่านักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมือง พฤติกรรมเยาวชน หน้าที่พลเมือง พลเมืองศึกษา

บทนำ

ความล้มเหลวของประชาธิปไตยในประเทศไทย ดูได้จากตัวเลขการรัฐประหารที่ฉีกรัฐธรรมนูญจำนวน 8 ครั้ง การรัฐประหารที่ไม่ฉีกรัฐธรรมนูญอีก 4 ครั้ง และรัฐธรรมนูญจำนวน 18 ฉบับในระยะเวลา 76 ปี กับเหตุการณ์นองเลือดอีก 3 เหตุการณ์ ประชาชนแตกแยก ขัดแย้งแบ่งข้าง และเกิดความรุนแรงจนเกือบจะเกิดเหตุการณ์นองเลือดหลายครั้งในช่วงปี 2551-2552 และมีเหตุการณ์นองเลือด 91 ศพในปี 2553 ซึ่งมีแนวโน้มที่

อาจจะเกิดเหตุการณ์รุนแรงอีกครั้งหรืออาจถึงขนาดเป็นสงครามกลางเมืองในอนาคต

ขณะที่ประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จในยุโรปและอเมริกา แต่ล้มเหลวในประเทศไทย มีสาเหตุจากคนไทยไม่มี “ความเป็นพลเมือง” เพราะระบอบประชาธิปไตยที่เป็นการปกครองโดยประชาชน หรือการปกครองที่ประชาชนเจ้าของประเทศเป็นผู้ปกครองตนเอง “พลเมือง” ของระบอบประชาธิปไตย ต้องประกอบไปด้วยลักษณะ 6 ประการคือ 1) มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ 2) เห็นคนเท่าเทียมกัน 3) ยอมรับความแตกต่าง 4) เคารพสิทธิผู้อื่น 5) รับผิดชอบต่อสังคม และ 6) เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วม (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2548; ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. 2552; วรากรณ์ สามโกเศศ. 2554ก และ 2554ข)

นักเรียนและนักศึกษาผู้เป็นเยาวชนที่จะเติบโตไปเป็นพลเมืองของประเทศ จึงพบเห็นและดำเนินชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อมดังกล่าว เราจึงพบว่าเยาวชนให้การรับรู้ น้อยมากต่อการประพฤติตนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ มีพฤติกรรมการใช้วิถีชีวิตแบบเสพสุขจากสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่รับรู้เรื่องกิจการบ้านเมืองและวางเฉยต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการปกครองและสังคม (ศุภชัยภูมิ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 2549 และ 2553; ญัฐพัชร ทักสุนรุ่งเรือง. 2554) ขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อสังคม ขาดความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวและผู้อื่น ไม่มีจิตอาสาและจิตสาธารณะ ไม่อุทิศตนเพื่อส่วนรวมซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดี จึงทำให้ในปี พ.ศ.2553 กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการจัดทำข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคนไทยยุคใหม่ให้เป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น มีความตระหนักในพลังของตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้สงบ ร่มเย็น มั่นคง โดยการเคารพ

กตিকা หลักความเสมอภาค มาตรฐาน (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา. 2554)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเป็นสถานศึกษาที่มี บทบาทในการจัดการศึกษาทั้งในระดับอุดมศึกษาและ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีที่ตั้งสถานศึกษาใกล้กับ สถานที่สำคัญๆ และหน่วยงานราชการจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานทางการเมืองการปกครอง สำคัญคือทำเนียบรัฐบาลและรัฐสภา นักเรียนและ นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาส่วนหนึ่งจะพักอาศัยอยู่ใกล้บริเวณ มหาวิทยาลัยด้วย ส่งผลให้วิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน นักศึกษาต้องสัมผัสกับสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการ เคลื่อนไหวทางการเมืองการปกครอง มีความใกล้ชิดกับ เหตุการณ์การชุมนุม การประท้วง และการเดินขบวนทาง การเมืองบริเวณใกล้กับสถานศึกษาบ่อยครั้ง บางครั้งมี ความต่อเนื่องเป็นเวลานาน แต่นักศึกษาส่วนน้อยให้ ความสนใจ รับรู้และมีส่วนร่วมต่อปัญหาสังคมและ การเมือง ซึ่งสภาพดังกล่าวเกิดขึ้นกับเยาวชนในหลาย ประเทศเช่นกัน (Ben-Porath, S. 2006; Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Kerr, D. & Losito, B. 2010)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของนักเรียนและนักศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อเทียบเคียงกับ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ประเทศต้องการ ซึ่งจะ ช่วยให้เรามีข้อมูลเชิงวิชาการสำหรับประกอบการพิจารณาหา แนวทางหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรหรือ กิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ให้แก่ นักเรียนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชน ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นการวิจัยเชิง พรรณนา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะพฤติกรรม ความเป็นพลเมืองของนักเรียนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ใน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ด้วยการตั้งคำถามการ

วิจัย 3 ประเด็นคือ 1) เยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทามีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเพียงใด 2) เยาวชนหญิงและเยาวชนชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทามีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองแตกต่างกัน หรือไม่ อย่างไร และ 3) เยาวชนที่เป็นนักเรียนและ เยาวชนที่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามี พฤติกรรมความเป็นพลเมืองแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งคำถามดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงสภาพปัญหา และช่วยให้สามารถจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางในการ พัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ พึงประสงค์ให้แก่เยาวชนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บข้อมูลวิจัยดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2554 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มคือ 1) ผู้บริหารที่รับผิดชอบงาน กิจกรรมนักศึกษา/กิจกรรมนักเรียน เป็นผู้ให้ความคิดเห็น เกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชน และ ประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของผู้นำเยาวชน 2) ผู้นำเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นผู้ ประเมินและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความ เป็นพลเมืองของสมาชิกในกลุ่มผู้นำเยาวชน 3) นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาภาคปกติ ในหน่วยงาน ระดับคณะ/วิทยาลัย เป็นผู้ประเมินพฤติกรรมความเป็น พลเมืองของตนเอง 4) นักเรียนโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กลุ่มนี้เป็นผู้ประเมิน พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของตนเอง

การเก็บข้อมูลจากกลุ่มที่ 1 ใช้วิธีการเก็บจาก ประชากร กลุ่มที่ 2 ใช้วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง แบบไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ แล้วเก็บข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างในแต่ละองค์กรด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก กลุ่มที่ 3 สุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น โดยชั้นแรกเป็นการ

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ขั้นที่สอง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างภายในแต่ละหน่วยงานแบบไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ โดยใช้โควตา ขั้นที่สาม เก็บข้อมูลในแต่ละหน่วยงานด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก กลุ่มที่ 4 ใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือการวิจัย

การเก็บข้อมูลใช้เครื่องมือดังนี้คือ 1) แบบสัมภาษณ์ พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารที่รับผิดชอบกิจการนักเรียนนักศึกษา มีคำถามหลักที่ใช้เพื่อนำไปสู่การสนทนาจำนวน 6 ข้อ ซึ่งสอดคล้องและตรงตามคุณสมบัติของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 2) แบบประเมิน พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยใช้มาตราวัด 4 ระดับ สำหรับให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบกิจการนักเรียนนักศึกษาและผู้นำเยาวชน ประเมินพฤติกรรมตามข้อบ่งชี้คุณสมบัติของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย 6 พฤติกรรมคือ มีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกฎกติกา-เคารพกฎหมาย และรับผิดชอบต่อสังคม แต่ละพฤติกรรมมีรายการประเมิน 3 ข้อ รวมทั้งสิ้น 18 ข้อ โดยข้อความทั้งที่เป็นพฤติกรรมเชิงบวกและพฤติกรรมเชิงลบ เพื่อให้ผู้ประเมินพิจารณาแต่ละประเด็นอย่างใคร่ครวญ และมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC $\geq$.67) และ 3) แบบสอบถามพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ใช้เก็บข้อมูลจากนักเรียนนักศึกษา ประกอบด้วยประเด็นสอบถาม 25 ข้อ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และมีความเชื่อมั่นโดยค่าอัลฟาเท่ากับ .736

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินงาน 3 ลักษณะ ดังนี้คือ 1) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บริหารที่รับผิดชอบกิจการนักเรียนนักศึกษาด้วยตนเอง 2) นักวิชาการศึกษาที่รับผิดชอบงานกิจการนักศึกษาของคณะครุศาสตร์เป็นผู้ประสานงานให้ผู้นำเยาวชนในองค์กรต่างๆ ทำแบบประเมิน 3) นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน 32 คนที่ผ่านการอบรมวิธีการเก็บข้อมูลทำหน้าที่สอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา 4) อาจารย์โรงเรียนสาธิตที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการโรงเรียนทำหน้าที่สอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการจัดบันทึกและการถอดความจากเครื่องบันทึกเสียง นำมาจัดหน่วยวิเคราะห์เป็น 6 หมวดหมู่ ตามประเด็นพฤติกรรมความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย และจัดทำเป็นรายงานแบบบรรยายสำหรับข้อมูลจากแบบประเมิน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Statistical Package for the Social Science (SPSS) version 11.0 โดยกำหนดค่าสำหรับการวิเคราะห์แบ่งตาม Percentiles ที่ 25, 50 และ 75 ดังนี้คือ “ไม่ปรากฏ=0-1.65” “ปรากฏน้อย=1.66-1.95” “ปรากฏปานกลาง=1.96-2.10” และ “ปรากฏมาก= 2.11-3.00” ส่วนข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นเพิ่มเติม ใช้วิธีบันทึกเป็นเรียงความตามหมวดหมู่พฤติกรรมความเป็นพลเมือง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม Statistical Package for the Social Science (SPSS) version 11.0 กำหนดค่าสำหรับวิเคราะห์แบบสอบถาม 2 ส่วน โดยแบ่งตาม Percentiles ที่ 33 และ 67 ดังนี้คือ แบบสอบถามข้อ 1-17 กำหนดค่าสำหรับการวิเคราะห์ไว้ดังนี้คือ “ไม่เคยทำ =

0 - 0.85” “ทำบางครั้ง= 0.86 -1.65” “ทำประจำ= 1.66-2.00” ส่วนที่แบบสอบถามข้อ 18-25 กำหนดค่าสำหรับการวิเคราะห์ที่ไว้ดังนี้คือ “ไม่เคยทำ= 0 - 0.85” “ทำนานกว่า 1 ปีมาแล้ว= 0.86-1.65” “ทำภายใน 1 ปีที่ผ่านมา = 1.66-2.00” สถิติที่ใช้คือสถิติพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งสถิติอ้างอิง t-test (Independent samples test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการดำเนินงาน

จำนวนผู้ให้ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 669 คนเป็นชาย 305 คน หญิง 364 คน ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 10 คนเป็นชาย 5 คน หญิง 5 คน ผู้นำเยาวชนจำนวน 90 คนเป็นชาย 49 คน หญิง 41 คน นักศึกษาจำนวน 480 คนเป็นชาย 213 คน หญิง 267 คน และนักเรียน 89 คน เป็นชาย 38 คน หญิง 51 คน อายุของเยาวชนอยู่ระหว่าง 15-24 ปี หน่วยงานผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ วิทยาลัยนานาชาติ และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลการวิจัย

1.เยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาโดยภาพรวม กระทำพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเป็นบางครั้ง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ เคารพความแตกต่าง เคารพกฎกติกา เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิผู้อื่น รับผิดชอบต่อสังคม เคารพหลักความเสมอภาค มีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้ ทั้งนี้ เยาวชนไม่เคยมีส่วนร่วม

ทำงานในองค์กรหรือกลุ่มงานต่างๆ เพื่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 1)

2.เยาวชนหญิงกับเยาวชนชายมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเยาวชนหญิงและเยาวชนชายต่างก็ไม่มีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เยาวชนหญิงมีพฤติกรรมเคารพกฎกติกา เคารพกฎหมายมากกว่าเยาวชนชายอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 2)

3.เยาวชนนักเรียนกับเยาวชนนักศึกษา มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยทำเป็นบางครั้งเช่นเดียวกัน และไม่มีส่วนร่วมทำงานในองค์กรเพื่อสังคมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงว่ามีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้ เคารพกติกา เคารพกฎหมาย และ รับผิดชอบต่อสังคมปรากฏมากกว่านักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 3)

สรุปและวิจารณ์

พฤติกรรมความเป็นพลเมืองโดยภาพรวมของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาซึ่งสรุปได้จากการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมาคมการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานานาชาติ หรือ ICCS (2554) ซึ่งจัดความสามารถเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของนักเรียนเป็น 3 ระดับ โดยระดับหนึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหน้าที่พลเมืองในลักษณะกว้างๆ ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐาน และรู้จักกลไกการดำเนินงานของสถาบันทางการเมืองและสังคม ระดับสองเป็นผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบัน ระบบ และแนวคิดทางการเมือง และความเป็นพลเมือง เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันกับกระบวนการดำเนินงาน ระดับสามเป็นผู้ที่มีการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ ด้วยการประเมินหรือตัดสินความถูกต้องของนโยบาย การปฏิบัติ และพฤติกรรมต่างๆ และพบว่านักเรียนในหลายประเทศไม่มีความรู้เรื่อง

ตารางที่ 1 พฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครจำแนกตามพฤติกรรมหลักและการมีส่วนร่วมในองค์กร (n=569)

พฤติกรรม		S.D.	ระดับ	ร้อยละของเยาวชน		
				ไม่เคยทำ	ทำบางครั้ง	ทำประจำ
มีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้	.91	.37	ทำบางครั้ง	39.3	56.1	4.6
เคารพสิทธิผู้อื่น	1.24	.41	ทำบางครั้ง	9.1	81.4	9.5
เคารพความแตกต่าง	1.29	.43	ทำบางครั้ง	8.4	76.0	15.6
เคารพหลักความเสมอภาค	1.01	.61	ทำบางครั้ง	18.3	62.6	19.1
เคารพกฎกติกา เคารพกฎหมาย	1.25	.33	ทำบางครั้ง	7.9	98.7	23.4
รับผิดชอบต่อสังคม	1.09	.39	ทำบางครั้ง	31.6	59.6	08.8
ค่าเฉลี่ยรวม	1.13	.42	ทำบางครั้ง	19.1	72.4	13.5
การมีส่วนร่วมทำงานในองค์กร	.53	.42	ไม่เคยทำ	78.7	19.8	1.4

ความเป็นพลเมืองในระดับสาม รวมถึงนักเรียนไทยด้วย โดยนักเรียนไทยมีความรู้ความสามารถเพียงระดับสองเท่านั้น และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ ICCS ทั้งนี้ เมื่อจำแนกระดับความสามารถของนักเรียนไทย ยังพบว่ามีความสามารถระดับสามเพียงร้อยละ 25 ความสามารถระดับสองร้อยละ 29 ความสามารถระดับหนึ่งร้อยละ 38 และความสามารถต่ำกว่าระดับหนึ่งร้อยละ 25 นอกจากนี้ รายงานดังกล่าวยังพบว่า ความเชื่อในเรื่องของความเสมอภาคทางเพศของนักเรียนไทยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ ICCS ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัย

ครั้งนี้ร่วมด้วยจะเห็นได้ว่าความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยโดยภาพรวมอยู่ในภาวะวิกฤต แม้ว่าในรายงานของ ICCS พบว่า นักเรียนไทยร้อยละ 88 แสดงความคิดเห็นว่าจะใช้สิทธิเลือกตั้ง ร้อยละ 55 บอกว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต และร้อยละ 56 สนใจต่อประเด็นปัญหาการเมืองและปัญหาสังคม รวมทั้งพบว่านักเรียนไทยมีส่วนร่วมกิจกรรมการเมืองในโรงเรียนของตนสูงกว่าค่าเฉลี่ย ICCS อาทิ มีส่วนร่วมโดยสมัครใจในกิจกรรมดนตรีหรือละครของโรงเรียน ใช้สิทธิ์ลงคะแนนเลือกผู้แทนชั้นหรือผู้แทนสภาโรงเรียน มีส่วนในการอภิปรายใน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมความเป็นพลเมืองระหว่างเยาวชนหญิงกับเยาวชนชายในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาจำแนกตามพฤติกรรมหลักและการมีส่วนร่วมทำงานในองค์กร (n=569)

พฤติกรรมหลัก	เยาวชนหญิง (n=318)			เยาวชนชาย (n=251)			t-test
		S.D.	ระดับ		S.D.	ระดับ	
มีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้	.90	.36	ทำบางครั้ง	.92	.38	ทำบางครั้ง	.731
เคารพสิทธิผู้อื่น	1.25	.40	ทำบางครั้ง	1.22	.43	ทำบางครั้ง	.920
เคารพความแตกต่าง	1.31	.41	ทำบางครั้ง	1.27	.46	ทำบางครั้ง	1.108
เคารพหลักความเสมอภาค	1.05	.58	ทำบางครั้ง	.96	.65	ทำบางครั้ง	1.825
เคารพกฎกติกา เคารพกฎหมาย	1.38	.31	ทำบางครั้ง	1.21	.36	ทำบางครั้ง	*2.590
รับผิดชอบต่อสังคม	1.09	.37	ทำบางครั้ง	1.09	.41	ทำบางครั้ง	.212
ค่าเฉลี่ยรวม	1.16	.40	ทำบางครั้ง	1.11	.44	ทำบางครั้ง	1.231
การมีส่วนร่วมทำงานในองค์กร	.52	.39	ไม่เคยทำ	.54	.44	ไม่เคยทำ	.660

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ที่ประชุมนักเรียน มีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงเรียน แต่การผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ทั้งนักเรียนและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเยาวชนไทยไม่แสดงว่ามีส่วนร่วมทำกิจกรรมในองค์กรทางสังคมหรือเพื่อสังคมดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับรายงานของ ICCS ที่ว่านักเรียนไทยมีส่วนร่วมการลงสมัครเลือกตั้งเป็นผู้แทนชั้นหรือผู้แทนสภาโรงเรียนเพียงร้อยละ 36 ขณะที่เยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาไม่แสดงพฤติกรรมความเป็นพลเมืองในข้อนี้ร้อยละ 58

สำหรับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทำงานในองค์กรหรือกลุ่มงานต่างๆ ให้แก่ส่วนรวมภายนอก

สถานศึกษาของเยาวชน อันเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ซึ่งต้องเน้นการลงมือปฏิบัติจริงนั้น แม้ว่าในรายงานของ ICCS จะพบว่านักเรียนไทยมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองนอกโรงเรียนในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย ICCS ทุกหัวข้อกิจกรรม ได้แก่ องค์กรเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มรณรงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กลุ่มอาสาสมัครช่วยเหลือชุมชน องค์กรการกุศล องค์กรเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน องค์กรทางวัฒนธรรมตามกลุ่มชาติพันธุ์ องค์กรเยาวชนที่เกี่ยวกับการเมือง แต่การวิจัยครั้งนี้กลับพบว่า เยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาร้อยละ 79 ไม่เคยกระทำการสิ่งเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็น องค์กรการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม องค์กรการกุศล องค์กร

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบพฤติกรรมความเป็นพลเมืองระหว่างเยาวชนที่เป็นนักเรียนกับเยาวชนที่เป็นนักศึกษา
ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (n=569)

พฤติกรรม	นักศึกษา (n=480)			นักเรียน (n=89)			t-test
		S.D.	ระดับ		S.D.	ระดับ	
มีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้	.89	.38	บางครั้ง	1.00	.29	บางครั้ง	*3.12
เคารพสิทธิผู้อื่น	1.23	.42	บางครั้ง	1.29	.38	บางครั้ง	1.18
เคารพความแตกต่าง	1.30	.44	บางครั้ง	1.23	.40	บางครั้ง	1.41
เคารพหลักความเสมอภาค	.99	.64	บางครั้ง	1.09	.44	บางครั้ง	1.73
เคารพกติกา เคารพกฎหมาย	1.23	.34	บางครั้ง	1.34	.31	บางครั้ง	*2.78
รับผิดชอบต่อสังคม	1.07	.40	บางครั้ง	1.19	.30	บางครั้ง	*3.27
ค่าเฉลี่ยรวม	1.12	.62	บางครั้ง	1.20	.53	บางครั้ง	1.938
การทำงานในองค์กรทางสังคม	.54	.41	ไม่เคยทำ	.47	.42	ไม่เคยทำ	1.41

*แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ศิลปวัฒนธรรม องค์กรการเมือง องค์กรสิทธิมนุษยชน
อาสาสมัครช่วยเหลือสังคม หรือการรณรงค์เรื่องใดเรื่อง
หนึ่ง ยกเว้น การร่วมกิจกรรมภายในองค์กรของตนอย่าง
คณะ มหาวิทยาลัย หรือโรงเรียนเท่านั้น
เยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครแสดง
พฤติกรรมความเป็นพลเมืองทั้ง 6 ลักษณะแบบกระทำ
เป็นครั้งคราว ไม่ว่าจะเป็นการเคารพความแตกต่าง การ
เคารพกฎกติกา-กฎหมาย การเคารพสิทธิผู้อื่น ความ
รับผิดชอบต่อสังคม เคารพหลักความเสมอภาค และการ
มีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ และที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคือ
พฤติกรรมความเป็นพลเมืองด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ในเรื่องพื้นฐานอย่างเช่นการช่วยหยิบขวดน้ำ แก้วน้ำที่ผู้อื่น
กินทิ้งไว้ไปใส่ถังขยะ เป็นสิ่งที่เยาวชนในมหาวิทยาลัยราช-
ภัฏสกลนครไม่เคยทำ

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมของเยาวชน
ระดับผู้นำ ก็พบว่าผู้นำเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสกล
นครไม่ปรากฏว่ามีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองด้าน
การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค
และการมีรับผิดชอบต่อสังคม ขณะที่ปรากฏพฤติกรรม
เพียงเล็กน้อยในด้านการมีอิสรภาพ-พึ่งตนเองได้ และ
เคารพกฎกติกา-กฎหมาย โดยพฤติกรรมความเป็น

พลเมืองที่ปรากฏมากมีเพียงด้านเดียวคือ การเคารพสิทธิผู้อื่น แต่ประเด็นที่น่าห่วงใยเป็นอย่างมากที่สุดในสภาวะบ้านเมืองปัจจุบันที่มีปัญหาความขัดแย้งในระดับชาติ คือ ผู้นำเยาวชนในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามีพฤติกรรมที่แสดงว่าสมาชิกใช้ความรุนแรงในการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นปรากฏเป็นประจำด้วยเช่นกัน รวมทั้ง ไม่ปรากฏว่าบรรยากาศการประชุมมีความจริงจัง และมองเห็นถึงความตั้งใจในการทำงานของสมาชิก

ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมความเป็นพลเมืองระหว่างนักเรียนกับนักศึกษา แม้จะพบว่าทั้งสองฝ่ายมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองปรากฏเป็นบางครั้ง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองบางประเด็นที่ทำมากกว่านักศึกษา ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้งกรรมการต่างๆ การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา ส่วนพฤติกรรมที่นักศึกษาทำมากกว่านักเรียนคือ การใช้กำลังหรือคำพูดรุนแรงเมื่อเกิดความไม่พอใจ เหล่านี้ทำให้เห็นว่าพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของเยาวชนลดลงเมื่อเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ความเข้าใจต่อประชาธิปไตยในกลุ่มเยาวชนในประเทศไทย ตามรายงานการวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551) พบว่าเยาวชนมีความสับสนต่อ “ประชาธิปไตย” ขาดการวิเคราะห์เหตุผลและมองไม่เห็นภาพของการมีประชาธิปไตย ไม่ทราบว่าการขาดการเคารพสิทธิผู้อื่นแล้วจะเกิดอะไรขึ้น ยึดความเห็นของตนเองโดยไม่สนใจความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน และเห็นว่าการเอาเปรียบบุคคลอื่นเป็นเรื่องธรรมดา ด้านจิตสำนึกกับผิชอบของนิสิตนักศึกษาไทยตามรายงานการสำรวจของกรุงเทพโพลล์ (2549) พบว่านิสิตนักศึกษาร้อยละ 49.2 ไม่สนใจติดตามข่าวสารความเป็นไปของสังคมและประเทศชาติ ร้อยละ 44.8 ไม่สนใจความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และร้อยละ 2.2 พุดคุยกันเรื่องการเมืองการปกครอง ดังนั้น ภาพความขัดแย้งทาง

การเมืองที่เกิดจากความความคิดเห็นที่แตกต่างที่ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมรับในความเห็นที่ต่างไปจากตนเอง หรือการชุมนุมทางการเมืองที่มีข้อกังขาเรื่องการรุกรานสิทธิ หรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนที่โน้มนำไปสู่ความรุนแรง ข้อมูลข้อเท็จจริงเหล่านี้ ล้วนเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาพื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็งมากขึ้นอย่างเร่งด่วน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยขอให้ข้อเสนอแนะ 2 ส่วนคือ ส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมือง และส่วนที่เกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัยต่อเนื่อง ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหรือกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ให้แก่เยาวชน อาทิ

- ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองให้แก่ นักศึกษาอย่างจริงจัง และเป็นระบบตั้งแต่ระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะ และระดับสาขาวิชา
- ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาความเป็นพลเมืองทั้งในระดับมหาวิทยาลัย ระดับคณะ ระดับสาขาวิชาอย่างต่อเนื่อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรม
- ควรมีแผนปฏิบัติการที่แสดงกิจกรรมซึ่งนักศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนาความเป็นพลเมืองในลักษณะการปฏิบัติจริงภาคสนามอย่างต่อเนื่องเป็นประจำตลอดปีตลอดหลักสูตร
- สนับสนุนให้อาจารย์ผู้สอนสอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความเป็นพลเมืองในทุกรายวิชาอย่างจริงจัง เน้นการปฏิบัติจริงมากกว่าการให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง

- ส่งเสริม สนับสนุน และให้รางวัลแก่ผู้ที่มีผลงานความเป็นพลเมืองดีเด่น ทั้งอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และบุคลากรในมหาวิทยาลัย

- จัดอบรมสัมมนาอาจารย์ผู้สอนและผู้นำดำเนินงานด้านกิจการนักเรียนนักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษา

- ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่เน้นการปฏิบัติจริงในสังคมภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา การเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมืองควรกระทำผ่านกลุ่ม ชมรม หรือการรวมตัวของนักศึกษา ซึ่งไม่มีรูปแบบและไม่มีการบังคับไว้ในหลักสูตรหรือการเรียนการสอน

- ควรมีการประเมินพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของนักศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่องตลอดหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัย

- การวิจัยพฤติกรรมความเป็นพลเมืองของนักศึกษาแต่ละคณะ จะช่วยให้มีข้อมูลเฉพาะบริบท จุดอ่อนจุดแข็ง และตรงตามธรรมชาติของนักศึกษา ทำให้สามารถพัฒนาความเป็นพลเมืองได้ตรงตามเป้าหมาย

- การเป็นแบบอย่างที่ดีในความเป็นพลเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชน ดังนั้น ควรทำวิจัยว่าอาจารย์ผู้สอนมีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองเหมาะสมที่เป็นแบบอย่างให้แก่นักศึกษาได้เพียงใด

- การวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับวิธีการ เทคนิค หรือกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่แก่นักศึกษาในรายวิชาต่างๆ

- การพัฒนาแบบวัด แบบประเมินพฤติกรรมตัวชี้วัด ที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ตามลักษณะที่พึงประสงค์ด้านต่างๆ

.

เอกสารอ้างอิง

- [1] ถวิลวดี บุรีกุล. 2551. บทบาทของการพัฒนาพลเมือง (Civic Education) เพื่อประชาธิปไตยที่ยั่งยืน: การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ไทย-เยอรมนี. นำเสนอในการสัมมนา วันพฤหัสบดีที่ 7 กุมภาพันธ์ 2551 จัดโดย สถาบัน ร่วมกับ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมูลนิธิ ฟรีดริค เอแบร์ท.
- [2] ณัฏฐพัชร ทัศนรุ่งเรือง. 12 เมษายน 2554. เปิดผลสำรวจคนไทยแยกไม่ออก ระหว่างคำว่า “ประชาชน - พลเมือง”. ศูนย์ข่าวนโยบายสาธารณะ (ออนไลน์) <http://thaireform.in.th/newshighlight/item/5664-2011-04-12-08-33-56.html>
- [3] ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. 2552. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education): พัฒนาการเมืองไทยโดยสร้างประชาธิปไตยที่ “คน”. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [4] วรากรณ์ สามโกเศศ. 2554ก (3 มีนาคม). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. มติชน. 2554ข (12 เมษายน). การบรรยายในพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองระหว่างสถาบันพระปกเกล้า และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- [5] ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพลล์). 2553(16 กันยายน). มองการเมืองใหม่ผ่านสายตาเยาวชน.(ออนไลน์). <http://research.bu.ac.th>. (20 ตุลาคม). จิตสำนึกรับผิดชอบของนิสิตนักศึกษาไทยในปัจจุบัน (ออนไลน์). <http://research.bu.ac.th/>

[6] สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2548. พลเมืองศึกษาของไทย : นโยบายและการปฏิบัติในโรงเรียน. จุฬาลัมพันธ์. 48(13). กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[7] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.2554. ยุทธศาสตร์พัฒนา การศึกษาเพื่อสร้างความเป็น พลเมือง พ.ศ. 2553-2561. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

[8] Ben-Porath, S. 2006. Citizenship under Fire: Democratic Education in Times of Conflict. Princeton, NJ: Princeton University Press.

[9] Cogan, J.J. & Derrocott, R. 2000. Citizenship for the 21st Century: An International Perspective on Education. London: Kogan Page.

[10] Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Kerr, D.& Losito, B. 2010. Initial Findings from the IEA International Civic and Citizenship Education Study. Amsterdam: MultiCopy Netherlands.